

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

**Analýza dopadu legislativy na hospodaření environmentálně
orientovaného zemědělství**

Jana Sitová

Bakalářská práce

2010

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav veřejné správy a práva
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana SITO VÁ**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management podniku - Management malých a středních podniků**

Název tématu: **Analýza dopadu legislativy na hospodaření enviromentálně orientovaného zemědělství**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Zemědělství v ČR
Zemědělství příznivé životnímu prostředí
Příklady z praxe
Legislativa
Analýza a diskuze výsledku

Rozsah grafických prací: –
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Frey, R.L., staehelin-Witt, E., Blöchliger, H. (1993): Mit Ökonomie zur Ökologie. Analyse und Lösungen des Umweltproblems aus ökonomischer Sicht. Basel/ Frankfurt: Helbing & Lichtenhahn, 2. Aufl..

LOMBORG, B. Skeptický ekolog: Jaký je skutečný stav světa? 1. vyd. Praha: Dokořán, Liberární institut, 2006. 588 s. ISBN 80-7363-059-1.

PASTOREK, Z. KÁRA, J. JEVIČ, P. Biomasa, obnovitelný zdroj energie. 1. vyd. Praha: Nakladatelství FCC PUBLIC s.r.o, 2004. 288 s. ISBN 80-86534-06-5.

SCHULZ, H. EDER, B. Bioplyn v praxi. 1. vyd. Ostrava: Nakladatelství HEL, 2004. 168 s. ISBN 80-86167-21-6.

ŠARAPATKA, B., URBAN, J., a kol. Ekologické zemědělství v praxi. 1. vyd. Šumperk: Svaz PRO-BIO, 2006, 502 s. ISBN 978-80-903583-0-0.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Robert Baťa, Ph.D.**
Ústav veřejné správy a práva

Datum zadání bakalářské práce: **24. června 2009**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

Ing. Robert Baťa, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 4. srpna 2009

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence, o užití jinému subjektu, je Univerzita oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 15. 04. 2010

Jana Sitová

Poděkování:

Dovoluji si poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce panu Ing. Robertovi Baťovi, Ph.D. za cenné připomínky, odborné rady, vedení a podporu a rovněž také za poskytnutý čas při konzultacích.

Děkuji také zemědělcům za poskytnuté informace z praxe a Ing. Jaroslavu Šebkovi, tajemníkovi Asociace soukromého zemědělství za poskytnutou odbornou osobní konzultaci.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku platné legislativy hospodaření environmentálně orientovaného zemědělství, především na působení této legislativy v praxi.

Teoretická část zahrnuje zemědělství a zemědělství příznivé životnímu prostředí, které se snaží charakterizovat. Je zde vybraná legislativa upravující danou problematiku.

Praktická část zkoumá negativní dopady legislativy v zemědělství od samotných farmářů. Poslední část je věnována Antibyrokratické komisi Ministra zemědělství ČR.

Klíčová slova:

zemědělství, zemědělství příznivé životnímu prostředí, zemědělská praxe, Antibyrokratická komise

Title

Analyse of legislature impart on economy of environment oriented agriculture

Annottation

This Bachelor thesis focuses on the issue of valid legislature of economy of environmental oriented agriculture, above all on the impal of this legislature in practice.

The theoretical part includes agriculture and environment friendly agriculture and its description. There is selected legislature in agriculture from farmers' point of view . The last part is devoted to the Antibureaucratic Commision of the Ministry of Agriculture of the Czech Republic.

Key words:

Agrriculture, environment friendly agriculture, agriculture practice, the Anribureaucratic Commision

OBSAH

Úvod	8
1 Zemědělství v ČR	9
1.1 Význam zemědělství a specifika.	9
1.2 Rostlinná výroba.....	10
1.3 Živočišná výroba.	12
1.4 Organizace v zemědělství.....	13
1.4.1 Činnosti vybraných organizací.	14
1.5 Vybrané právní předpisy v zemědělství	16
1.6 Zemědělství a Evropská unie.....	17
2 Zemědělství příznivé životnímu prostředí	20
2.1 Ochrana krajiny.	20
2.1.1 Vybrané právní předpisy ochrany krajiny.	20
2.2 Ochrana půdy.....	21
2.2.1 Vybrané právní předpisy ochrany půdy.	21
2.3 Ochrana vody.....	23
2.3.1 Vybrané právní předpisy ochrany vody.	23
2.4 Obnovitelné zdroje energie.....	24
2.4.1 Vybrané právní předpisy obnovitelných zdrojů energie.	24
2.5 Ekologické zemědělství.....	24
2.5.1 Vybrané právní předpisy ekologického zemědělství.....	27
2.5.2 Nová pravidla v ekologickém zemědělství.....	29
2.5.3 Svaz ekologických zemědělců.....	29
3 Příklady z praxe	31
3.1 Prvotní šetření.....	32
3.2 Analýza šetření a vyhodnocení.....	33
3.3 Závěrečné vyhodnocení šetření.	43
4 Antibyrokratická komise Ministerstva zemědělství ČR	44
4.1 Činnost Antibyrokratické komise.....	44
4.2 Podněty k řešení	45
4.2.1 Ukázka podnětů k řešení.....	46
4.3 Závěr činnosti ABK.....	49

Závěr a diskuze výsledku	51
Použité zdroje.....	52
Seznam obrázků.....	55
Seznam příloh	56

Úvod

Zemědělství se dnes věnují lidé, kteří hospodaří soukromě na svých rodinných farmách anebo jsou zaměstnání v zemědělských podnicích či družstvech. Mnozí navazují na dlouholetou rodinnou tradici, jiní vyměnili hektický život ve městech a rozhodli se hospodařit.

V posledních letech je vzrůstající zájem o zdravý životní styl a s ním zájem o zdravé potraviny pocházející z přírody. To poskytuje zemědělství, které je nesprávně označováno jako ekologické. Ekologie je věda zkoumající vztahy mezi organismy a prostředím¹. Pojem se stal dnes všeobecně platným a mezi veřejností poměrně zažitým, dokonce je zakotven i v zákonech. Ekologické zemědělství lze také označit jako environmentální anebo příznivé životnímu prostředí.

Životní prostředí a zemědělství je neodmyslitelně spjata s jeho ochranou, především ochranou krajiny, půdy, vody. V posledních letech se zemědělství také soustřeďuje na obnovitelné zdroje energie.

Zemědělci podnikající v ekologickém zemědělství musí vedle předpisů upravující ekologické zemědělství dodržovat všechny obecně platné zákony. Každý sektor je upraven legislativou, stanovit podmínky, omezení, pravidla, která by vyhovovala každému, není jednoduché. Zemědělský sektor je vymezen mnoha předpisy a pravidly, které jsou pro zemědělce závazné. Plnění těchto předpisů může zemědělcům ulehčit jejich činnost anebo naopak přinést jisté komplikace.

Cílem této práce je analýza dopadu platné legislativy v sektoru environmentálně orientovaného zemědělství, stanovit dopad této legislativy v praxi. Zjistit, jak se legislativa přímo dotýká a ovlivňuje zemědělce při jejich hospodaření.

¹ LINHART, J, a kol. Slovník cizích slov pro nové století. Litvínov: Dialog, 2003. 412 s. ISBN 80-85843-61-7.

1 Zemědělství v ČR

V České republice tvoří zemědělská půda přibližně 4 264 tis. ha, což je přibližně polovina celkové rozlohy státu. Zemědělská půda v přepočtu na jednoho obyvatele vychází 0,42 ha, z toho tvoří 0,30 ha orná půda, která se tak přibližuje evropskému průměru. Lesní pozemky tvoří více než třetinu půdního fondu České republiky.

Dříve bylo hlavním úkolem zemědělství zajistit výrobu potravin, dnes má na starosti také společenské a ekologické funkce. [8]

1.1 Význam zemědělství a specifika

Zemědělství je nedílnou a důležitou součástí národního hospodářství, v klasifikaci ekonomických činností (OKEČ) je zařazeno pod názvem zemědělství, myslivost a související činnosti.

Zemědělství patří mezi specifické ekonomiky a lze ho rozdělit podle jeho hlavního účelu do dvou skupin a to na rostlinnou výrobu, kde hlavním úkolem je získání úrody a na živočišnou výrobu, jejíž prioritou je chov zvířat. Základní výrobně ekonomickou a technicko-organizační jednotkou jsou zemědělské podniky, které provádějí zemědělskou výrobu. Činností zemědělských podniků jsou funkce produkční a mimoprodukční. Funkce produkční je základní funkcí a hlavní úlohou je zabezpečení potravin pro obyvatelstvo a zemědělských surovin pro průmysl. Mezi funkce mimoprodukční patří péče o krajinu a životní prostředí, což plní krajinytvorná funkce, osídlení pomocí sociálně kulturní funkce a v poslední řadě i funkce rekreační.

Zemědělská výroba se odlišuje od ostatních specifických ekonomik např. od průmyslové výroby velkou závislostí na přírodních podmínkách, časovým nesouladem průběhu výrobního a pracovního procesu a sezonností práce. Mezi závislosti na přírodních podmínkách patří přizpůsobení nároků živých organismů na zemědělský výrobní proces.

Výsledky hospodaření podnikatelských subjektů ovlivňuje bonita půdy. Nevýhodou závislosti zemědělské výroby na přírodních podmínkách je ztěžování organizace práce, velké nároky na zkušenosti a přizpůsobování pracovníků na neustále se měnící podmínky, působení na hygienu a úrazovost práce v zemědělské výrobě. U časového nesouladu je

nutné brát v úvahu vegetační dobu pěstovaných plodin a dospělost zvířat. Rostlinná výroba je typická pro sezónnost práce v zemědělské výrobě, která např. způsobuje nerovnoměrné využívání strojů a pracovních sil během roku.

Ekonomika a účetnictví v zemědělství mají také svá specifika. V rozvaze mezi stálá aktiva patří půda, budovy, stavby, půdní meliorace, trvalé kultury, skleníky, stroje, nářadí, nedokončené investice a zvířata. Oběžná aktiva tvoří polní inventář, víceleté kultury, statkové zásoby krmiv a steliv, pohledávky a jiná finanční oběžná aktiva. Na rozdíl od aktiv se strana pasiv v podstatě neliší od ostatních specifických ekonomik. Výnosy tvoří tržby za zemědělské výrobky. Náklady tvoří výdaje za osiva, sadbu, krmiva, hnojiva, stroje, pohonné hmoty. Nevýhodou zemědělských podniků je evidence časového posunu nákladů a výnosů a obtížnost časových nákladů na přiřazení společných nákladů na různorodou produkci. Časový posun nákladů a výnosů spočívá v tom, že hnojiva se mohou spotřebovat dle typu plodiny a to na jaře anebo na podzim, a krmiva z něj vyprodukovaná jsou sklizena také na jaře či na podzim. Obtížnost přiřazení společných nákladů na různorodou produkci se opírá o to, že použití produktů vydrží několik let, např. organická hnojiva jako je chlévská mrva nebo vypěstované zrno a sláma používaná na krmení nebo jako podestýlka.

Rozbor výsledků hospodaření zemědělských podniků se v podstatě neliší od ostatních podniků. Používají se ukazatele rentability, likvidity, aktivity zadluženosti. Je zde důležité brát na vědomí specifika zemědělství.

[25]

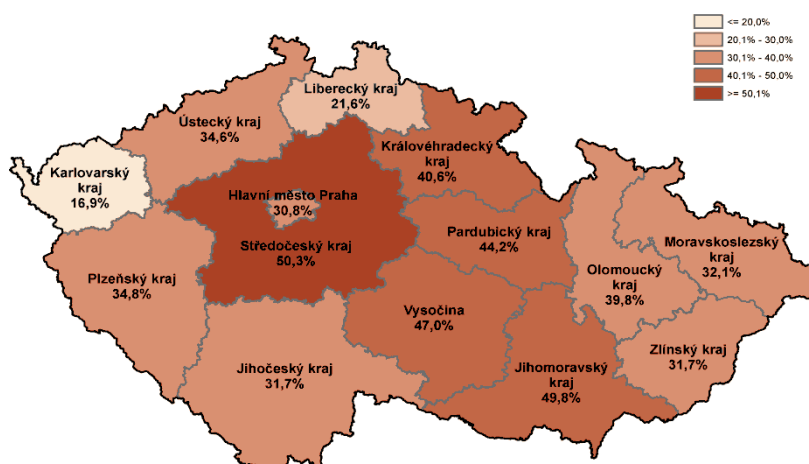
1.2 Rostlinná výroba

Využívání zemědělské půdy k získání rostlinných výrobků je základní úlohou rostlinné výroby. Rostlinná výroba může být k přímému prodeji na trhu nebo k dalšímu zpracování v zemědělských a potravinářských podnicích.

Půda, která je hlavním výrobním faktorem, je místem výroby, ale také výrobním prostředkem s vlastním biologickým potenciálem pro růst zemědělských plodin. U zemědělského podniku je plochou půda, kde podnik hospodaří. Je to půda, kterou vlastní, nebo si jí připachtoval, nejedná se o půdu, kterou propachtoval. Půdu zemědělských

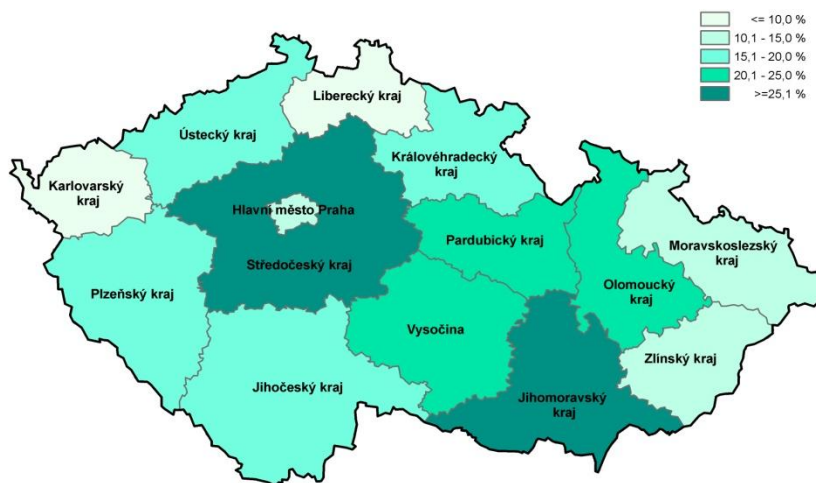
podniků tvoří orná půda (obr. 1.1), trvale travní porosty a trvalé kultury. Orná půda je typická střídáním plodin, kde se hlavní plodiny pěstují po rozhodující část vegetačního období např. obiloviny (obr. 1.2) a plodiny mezi dvěma hlavními plodinami zvané meziplodiny. Trvale travní porosty představují louky a pastviny, trvalé kultury jsou např. chmelnice a vinice. Velkou roli zde hrají i půdně klimatické podmínky, podle nichž je půda zařazena do pěti výrobních oblastí: kukuřičné, řepařské, bramborářské, obilnářské a pícninářské.

[25]

Obr. 1.1 – Podíl orné půdy na celkové rozloze krajů ČR v roce 2006 (%)

Zdroj: Český statistický úřad

Obr. 1.2- Podíl osevních ploch obilovin na celkové rozloze krajů v roce 2006

Zdroj: Český statistický úřad

Hektarový výnos je základním intenzitním ukazatelem ve využití zemědělské půdy, je to poměr sklizně a sklizňové plochy. Sklizeň představuje celkové množství plodiny, která je sklizena za sledované období ze sklizňové plochy. [25]

1.3 Živočišná výroba

Živočišná výroba je důležitá především pro výrobu plnohodnotných živočišných produktů a chov hospodářských zvířat je hlavní činností. Hlavními produkty ze živočišné výroby jsou maso, mléko, vejce. Mezi vedlejší produkty patří kůže, vlna, perí, ale také exkrementy, které jsou dále zužitkovány jako hnojiva v rostlinné výrobě. Objemem produkce na 1 ha zemědělské půdy se měří intenzita chovu hospodářských zvířat. Objem produkce lze také vyjádřit v počtu dobytčích jednotek na 100 ha zemědělské půdy. Dobytčí jednotka, která představuje 500 kg živé váhy je smlouvanou jednotkou a přepočítá se na ní každý kus dobytka podle stanovených koeficientů. Ukazatel užitkovosti hospodářských zvířat je také důležitým ukazatelem v živočišné výrobě, který představuje např. průměrná roční dojivost mléka jedné krávy, průměrná roční snáška jedné slepice.

Zemědělské podniky dnes nechovají jen základní druhy hospodářských zvířat, ale zaměřují se na speciální chovy. [25]

1.4 Organizace v zemědělství

Základní institucí zemědělství je Ministerstvo zemědělství, které funguje jako ústřední orgán státní správy pro zemědělství. Spravuje také potravinářský průmysl, lesy, myslivost, rybářství. Na internetových stránkách Ministerstva zemědělství lze nalézt informace o zemědělské výrobě, potravinářské výrobě, vodním hospodářství, podpoře z EU, národních dotacích, o pozemkových úpravách, ochraně zvířat, výzkumu a vývoji, životní situaci a o portálu farmáře. [9]

Pod resort zemědělství spadají i další organizace. Tyto organizace lze rozdělit na organizační složky státu, které jsou orgány státní správy, organizační složky státu, které nejsou orgány státní správy, státní příspěvkové organizace, dále na státní podniky, státní akciové společnosti, státní fond, veřejné výzkumné instituce.

Orgány státní správy, které jsou organizačními složkami státu. Jsou to Česká plemenářská inspekce, Státní zemědělská a potravinářská inspekce, Městská veterinární správa v Praze a Krajská veterinární správa pro každý kraj (Jihomoravský, Moravskoslezský, Středočeský, Jihočeský, Královéhradecký, pro kraj Vysočina, Karlovarský, Liberecký, Olomoucký, Pardubický, Plzeňský, Ústecký, Zlínský kraj). Dále sem patří Státní rostlinolékařská správa, Státní veterinární správa ČR, Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský.

Mezi organizační složky státu, které nejsou orgány státní správy, patří Zemědělská vodohospodářská správa, Ústav pro hospodářskou úpravu lesů.

Do státních příspěvkových organizací patří Česká akademie zemědělských věd, Státní veterinární ústav České Budějovice, Státní veterinární ústav. Státní veterinární ústav Jihlava, Státní veterinární ústav Praha, Ústav zemědělských a potravinářských informací.

Státním podnikem založeným podle zákona č. 77/1997 Sb., je Budějovický Budvar. Podle zákona č. 109/1964 byly založeny např. tyto podniky: Národní hřebčín Kladruby nad Labem, Lesy České republiky, Povodí Vltavy, Povodí Labe.

Mezi státní akciové společnosti patří: Jihomoravské pivovary, a.s., Podpůrný a organizační rolnický fond a Státní zkušebna zemědělských, potravinářských a lesnických strojů, a.s.

Státním fondem v České republice je Státní zemědělský intervenční fond.

Do veřejných výzkumných institucí lze zařadit Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, Výzkumný ústav potravinářský, Výzkumný ústav rostlinné výroby, Výzkumný ústav veterinárního lékařství, Výzkumný ústav zemědělské techniky, Výzkumný ústav živočišné výroby a Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti.

[10]

Zemědělci se mohou také sdružovat do různých asociací nebo svazů např. Asociace svazu chovatelů koní, Asociace chovu pštrosů, Asociace soukromého zemědělství, Zemědělský svaz České republiky, Český svaz chovatelů masného skotu.

1.4.1 Činnosti vybraných organizací

Státní zemědělský intervenční fond

Zemědělství v ČR má i svou akreditovanou platební agenturu, která se jmenuje Státní zemědělský intervenční fond (SZIF). SZIF zprostředkovává finanční podpory z Evropské unie a národních zdrojů. Evropský zemědělský fond a v současném programovém období pro rok 2007- 2013 Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a také Evropský rybářský fond poskytují dotace z EU.

Ve společné zemědělské politice EU jsou hlavní tři zásady: společný trh pro zemědělské produkty při společných cenách, finanční solidarita, což je financování ze

společného fondu, do kterého všichni přispívají a zvýhodnění produkce ze zemí Unie na úkor vnější konkurence.

Přímé platby jsou pilířem poskytování finančních podpor, které jsou vyplacené zjednodušeným systémem, je to na hektar obhospodařované plochy. V roce 2007 byl zahájen Program rozvoje venkova a je velkou možností pro zemědělství.

Společný evropský trh je také důležitou finanční pomocí. Tento trh řeší kolísání poptávky a nabídky na trhu a zemědělským podnikatelům zabezpečuje větší jistotu a lepší stabilitu v podnikání.

[26]

Podrobnější informace o zemědělství a Evropské unii jsou uvedeny podkapitole 1.6 Zemědělství a Evropská unie.

Asociace soukromého zemědělství České republiky

Asociace soukromého zemědělství, neboli ASZ (obr. 1.3) v ČR představuje dobrovolnou stavovskou organizaci soukromých zemědělců v České republice, jejichž prioritou je respektování starých selských tradic a vize v budoucnosti rodinných farem, které jsou základem moderního evropského zemědělství a živého venkova. Proto je obhajoba ekonomických, sociálních a odborných zájmů českých soukromých zemědělců nejen v České republice, ale i v zahraničí základním předmětem činnosti. Svým členům asociace nabízí např. podporu vzdělání a informační servis. Prosazuje zemědělství. [1]

Obr. 1.3 - Logo ASZ ČR

Zdroj: Asociace soukromého zemědělství ČR

Činnost asociace je rozdělena na tři úrovně: regionální, celostátní a mezinárodní. Úkolem celostátní úrovně je obhajoba zájmů soukromým zemědělci, především v jednání se státními orgány. Prostřednictvím svých zástupců se snaží ASZ ČR chránit a prosazovat zájmy zemědělci, nejen v parlamentu, ale také v ministerstvech a orgánech státní správy. Hlavní myšlenkou regionální úrovně jsou hospodářské záležitosti, kdy se členové sdružují kvůli společnému nákupu a odbytu, vyjednávají s odběrateli a dodavateli. Prostřednictvím mezinárodní úrovně je ASZ ČR členem evropské stavovské organizace farmářů COPA, kde mohou prezentovat své zájmy přímo v sídle evropské byrokracie v Bruselu.

Asociace sleduje ekonomickou nezávislost venkova společně s jeho rozvojem prostřednictvím multifunkčního zemědělství. Cíleně podporuje rozvoj rodinných farem, produkci kvalitních potravin. [1]

1.5 Vybrané právní předpisy v zemědělství

Zemědělství v ČR je upraveno mnoha zákony a vyhláškami, které subjekty provozující zemědělskou činnost musí respektovat a dodržovat. V následujícím textu jsou uvedeny vybrané předpisy.

Základním právním předpisem je zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon poskytuje informace o úloze státu v zemědělství, programy rozvoje venkova, evidenci zemědělského podnikatele, poskytování dotací atd. Zákon také přesně definuje, kdo je zemědělský podnikatel: „Zemědělským podnikatelem podle tohoto zákona je fyzická nebo právnická osoba, která hodlá provozovat zemědělskou výrobu jako soustavnou a samostatnou činnost vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku.“ [36]

Další předpis je zákon č. 166/1999 Sb., veterinární zákon, ve znění pozdějších předpisů. V tomto zákoně jsou mimo jiné uvedeny povinnosti chovatele, veterinární péče.

[33]

V zákoně č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat, neboli plemenářský zákon, ve znění pozdějších předpisů je uvedena plemenná kniha, plemenářská evidence, povinnosti chovatelů. [31]

Důležitý zákon při chovu zvířat je zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, který stanovuje, co se považuje za týrání, požadavky na přepravu zvířat přepravovaných na jatky v kontejnerech atd. [35]

V rostlinné výrobě je mimo jiných podstatný zákon č.156/1998 Sb., o hnojivech ve znění pozdějších předpisů, kde je uvedena např. registrace hnojiv, skladování, agrochemické zkoušení zemědělských půd. [32]

1.6 Zemědělství a Evropská unie

Česká republika se 1. května 2004 stala novým členem Evropské unie, vstupem do EU se změnil pohled na české zemědělství.

Velkou část Evropy tvoří zemědělský a lesnický fond, který hraje v hospodářství a pro zdraví obyvatel velkou roli. Proto Společná zemědělská politika EU klade velký důraz na zájmy zemědělství a na ochranu životního prostředí, které musí být spolu v souladu. Zaměřuje se na rozvoj hospodářské a sociální sítě venkova. Zabývá se také řešením současných problémů světa: změna klimatu, vodní hospodářství, bioenergetiku a biologickou rozmanitost.

Vývoj zemědělské politiky Evropské unie začal před 50 lety, kdy bylo prioritní zajistit dostatečné množství potravin pro občany Evropy, která byla zničená válkou a to zabezpečením dodávek celoplošným dotováním produkce a výkupem přebytků. Tento problém je dnes téměř vyřešen. Dnes mohou díky politice EU producenti potravin uspět nejen v EU, ale i na světových trzích.

Zemědělská politika EU díky tomu prošla řadou inovací, především ve zjednodušení a zkrácení právní legislativy. Cílem zrušení téměř 80 právních aktů byl systém jednotná společná organizace trhu.

Společná zemědělská politika vynakládá finanční prostředky cíleně. Pomáhají jako finanční pomoc zemědělcům, kteří byli poškozeni přírodními katastrofami nebo propuknutím nemocí hospodářských zvířat.

Finanční prostředky se také uplatňují jako doplňky příjmů zemědělců s cílem zajistit jejich přiměřenou životní úroveň. Finanční vyplácení probíhá prostřednictvím

dotací, které jsou závislé na splnění podmínek a širších cílů v různých oblastech: hygiena a bezpečnost potravin, zdraví a životní podmínky zvířat, zachování tradiční venkovské krajiny a ochrany volně žijící zvěře a ptactva.

Důraz je kladen na přiměřenou cenu produktů a jejich dostatečný výběr, což patří k základním zásadám zemědělské politiky EU.

Finanční prostředky díky reformě zemědělské politiky přinesly podporu ve zkvalitnění a mezinárodní konkurenceschopnosti potravin, inovace v zemědělství a potravinářském průmyslu, rozvoji venkova a diverzifikaci venkovského hospodářství. Největší výzvou pro zemědělce je především uspokojit poptávku spotřebitelů a celosvětová konkurence.

V dnešní době spotřebitelé požadují kvalitní produkty. Důraz je proto kladen na různá označení výrobků EU, které mohou označovat zeměpisný původ, tradiční metody výroby a původních složek a označení pro ekologické zemědělství.

V neposlední řadě slouží finanční prostředky EU na výzkum, který podporuje inovace v oblasti zemědělství s hlavním cílem zvýšit produktivitu spolu se šetrností k životnímu prostředí. Projekty na výzkum jsou mimo jiné zaměřeny na využití zemědělské plodiny k výrobě energie a zároveň, aby nedošlo k negativnímu ovlivnění zemědělské produkce určené k výrobě potravin a krmiv.

Zemědělská politika a její reformy jsou také ovlivněny světovým obchodem, úkolem je spravedlivější světový trh. Díky reformám se snížilo riziko narušení světového trhu prostřednictvím subvencí EU na vývoz přebytků.

Během významného mezinárodního jednání o liberalizaci obchodu v Dauhá doporučila Evropská unie zrušit do roku 2013 veškeré vývozní subvence, přestože jednání bylo zamítnuto. Během jednání v Dauhá se také navrhlo významné snížení dovozních cel na zemědělské výrobky. Přesto je dnes EU největším dovozcem potravin na světě a zároveň největším odbytištěm pro potraviny z rozvojových zemí.

K iniciativám zemědělské politiky patří také kontrola jejího stavu, v roce 2008 rozhodli vedoucí představitelé řadu změn. Zemědělská politika je pomocí této kontroly schopna čelit novým problémům (změna klimatu).

Díky této kontrole se společenská zemědělská politika zmodernizovala, zjednodušila a zefektivnila. Zemědělské podniky mají méně omezení, mohou lépe reagovat na situaci na trhu a tím řešit nově nastalé problémy.

Mezi významné reformy patří např. zrušení požadavků nechávat 10 % obdělávatelné půdy ladem, zvýšení mléčných kvót a do roku 2015 jejich postupné úplné zrušení. Odkoupení EU přebytku určitého produktu, které se jmenuje tržní intervence a slouží jako nouzový prostředek tehdy, když ceny klesnou na neudržitelně nízkou hodnotu. Přímé platby zemědělcům se omezují a zemědělské prostředky se tím převedou do fondu rozvoje venkovských oblastí.

V rozpočtu EU představuje společná zemědělská politika značnou část, je to tedy evropská politika s nejvyšším stupněm integrace. Přesto se daří tento podíl snižovat, pro období 2007 až 2013 tvoří 34 %, zatímco v 70. letech 20. století činil tento podíl 70 %. Tento stav je odrazem rozšíření odpovědnosti EU na další úspory nákladů, které vyplývají z reformy a nového zaměření na rozvoj venkova, na který bude přiděleno v tomto období 11 % rozpočtu.

[5]

2 Zemědělství příznivé životnímu prostředí

Životní prostředí společně se zemědělstvím tvoří neoddělitelný celek, který se vzájemně propojuje. Zemědělství je závislé na přírodních zdrojích a jejich kvalitě, díky této závislosti splňuje zemědělství produkční funkci. Historicky je zemědělství součástí krajiny, přispívá k vytváření biologické diverzity a spoluvytváří její ráz.

Polopřirozené ekosystémy jsou zemědělská hospodářství. Zajistit environmentálně příznivý způsob obhospodařování zemědělské půdy je důležitý pro obhospodařovanou krajinu, která je stanovištěm určitých rostlinných a živočišných druhů.

Současné výzvy zemědělství jsou ochrana krajiny, půdy a vody, péče o životní prostředí, ekologické postupy a využívání obnovitelných zdrojů energie.

[11]

2.1 Ochrana krajiny

V minulosti byla zemědělská činnost považována především jako prostředek pro výrobu surovin a zabezpečení potravinové dostatečnosti. Dnes zemědělství uznává její vliv na utváření krajiny, estetickou hodnotu a její funkčnost. Zemědělci se svojí činností podílí na obecném rázu krajiny, přispívají k ochraně ekosystémů, udržují krajinné prvky, které pak zajišťují následující funkce: estetická, ochranná před vodní či větrnou erozí, přispívají k udržení zvěře a ptactva v zemědělsky využívané krajině, dotvářejí malebnost krajiny.[12]

2.1.1 Vybrané právní předpisy ochrany krajiny

Ochranou přírody se zabývají dva předpisy EU, směrnice Rady č.409/1979 (EHS), o ochraně volně žijících ptáků, a směrnice Rady č.43/1992 (EHS), o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů, a planě rostoucích rostlin. Zároveň tyto dva předpisy společně vytváří soustavu Natura 2000, která je pod záštitou Evropské unie. Hlavním účelem soustavy je zajistit ochranu vybraných druhů živočichů, rostlin, přírodních

stanovišť, kterým podle evropského pohledu hrozí ohrožení, jsou vzácné a vyskytují se pouze v určité oblasti. [13]

Mezi české právní předpisy zahrnující ochranu krajiny lze zahrnout také Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, Nařízení České republiky č. 132/2005 Sb., kterým se stanoví seznam evropských lokalit a Nařízení Vlády ČR č. 335/2009 Sb., o stanovení druhů krajinných prvků. [9]

2.2 Ochrana půdy

Základním výrobním prostředkem v oblasti zemědělství je půda. Proto je na její ochranu kladen vážný důraz. Ochranou půdy se zajišťuje nejen úrodnost, ale také zabránění kontaminace půdy nežádoucími látkami a podílí se také na ochraně proti větrné a vodní erozi.

Uvážlivé využívání zemědělské půdy, které zahrnuje její zpracování, úpravu vodního režimu, zavlažování, vhodné střídání plodin, optimalizaci používání hnojiv a prostředků a ochranu rostlin, zachování krajinných prvků a zavádění protierozních opatření má vliv na dopad životního prostředí, který zahrnuje mj. kvalitu a vydatnost vodních zdrojů, agrobiodiverzitu, veřejné zdraví obyvatel.

V důsledku nadměrného ubývání zemědělské půdy vlivem rozrůstání obcí a měst, výstavbou průmyslových zón, těžební činnosti, výstavby dopravní infrastruktury je ochrana zemědělského půdního fondu jednou z budoucích výzev.

[14]

2.2.1 Vybrané právní předpisy ochrany půdy

Problematikou zemědělské půdy se zabývá zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu. Zákon vymezuje základní pojmy, jako je např. zemědělský půdní fond: „Zemědělský půdní fond je základním přírodním bohatstvím naší země, nenahraditelným výrobním prostředkem umožňujícím zemědělskou výrobu a je jednou z hlavních složek životního prostředí. Ochrana zemědělského půdního fondu, jeho

zvelebování a racionální využívání jsou činnosti, kterými je také zajišťována ochrana a zlepšování životního prostředí.“

Zákon dále charakterizuje, co tvoří půdní fond: „Zemědělský půdní fond tvoří pozemky zemědělsky obhospodařované, to je orná půda, chmelnice, vinice, zahrady, ovocné sady, louky, pastviny a půda, která byla a má být nadále obhospodařována, ale dočasně obdělávána není. Do zemědělského půdního fondu náleží též rybníky s chovem ryb nebo vodní drůbeže a nezemědělská půda potřebná k zajišťování zemědělské výroby, jako polní cesty, pozemky se zařízením důležitým pro polní závlahy, závlahové vodní nádrže, odvodňovací příkopy, hráze sloužící k ochraně před zamokřením nebo zátopou, ochranné terasy proti erozi apod.“

Zákon dále upravuje změny kultur zemědělské půdy a hospodaření na zemědělském půdním fondu, zásady ochrany zemědělského půdního fondu, ochranu zemědělského půdního fondu, odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu a pokuty.

Jeho příloha obsahuje sazebník odvodů za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu a ekologické váhy těchto vlivů, důvody ke snížení základní sazby odvodů za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu, postup při výpočtu odvodů za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu, východiska pro výpočet odvodů za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu.

[37]

Do resortu ochrany půdy spadá také Rámcová směrnice o ochraně půdy, Kálová směrnice. Dále lze to této problematice zahrnout zákon č. 275/1998 Sb., o agrochemickém zkoušení zemědělských půd a zjišťování půdních vlastností lesních pozemků. [9]

2.3 Ochrana vody

Součástí zemědělské krajiny jsou vodní ekosystémy. Kontaminace vody je závažným problémem, který může znamenat ohrožení pro člověka, zvířata a může způsobit poškození akvatické biocenózy. Proto patří ochrana povrchových a podzemních vod k nejdůležitějším environmentálním prioritám.

Používání minerálních hnojiv a pesticidů v zemědělské výrobě má do značné míry svůj podíl na znečištění vodních zdrojů, především díky úniku živin ze zemědělské půdy. Negativní dopady zemědělství na podzemní a povrchové vody jsou vyvolány erozí a vyplavováním látek nebo přívalovými vodami. Kvalitu vody může ohrozit zemědělská činnost zejména nadměrným organickým hnojením kombinovaným s nevhodným skladováním, nadměrnou aplikací minerálních dusíkatých hnojiv, nedostatečným ochranným pokryvem půdy, zvýšeným množstvím dostupného dusíku po sklizni, nevhodným střídáním plodin a nadměrnou kultivací.

[20]

2.3.1 Vybrané právní předpisy ochrany vody

Ochranou vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů se zabývá nitrátová směrnice, jejíž přesnější název zní směrnice Rady č. 676/1991 (EHS) o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů. Z názvu směrnice je patrné, že jejím hlavním cílem je snižování a předcházení znečištění. Hlavním účelem je zajistit dodávku pitné vody, ochránit povrchové sladké a mořské vody před eutrofizací.

Mezi další předpisy upravující ochranu vod před znečištěním patří zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon, Nařízení vlády České republiky č. 61/2003 Sb., o ukazatelích a o hodnotách přípustného znečištění povrchových a odpadních vod, náležitostech povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových a do kanalizací a o citlivých oblastech a Rámcová vodní směrnice č. 60/2000 (ES). [20]

2.4 Obnovitelné zdroje energie

Hlavním úkolem obnovitelných zdrojů energie je nahradit fosilní (neobnovitelné) zdroje zejména zemní plyn, ropu a uhlí. Výroba elektřiny ve vodních, větrných a solárních elektrárnách je jedna z možných alternativních obnovitelných zdrojů energie. Další možnost, jak získat obnovitelné zdroje energie je energetické využití zemědělských surovin. Zemědělské suroviny pro energetické účely je možné pěstovat přímo nebo zužitkovat odpadní suroviny. Nejčastěji získávání obnovitelných zdrojů energie používá přímé spalování biomasy, výrobu a využití bioplynu. Kapalná biopaliva nahrazují fosilní pohonné hmoty v dopravě. [15]

2.4.1 Vybrané právní předpisy obnovitelných zdrojů energie

Mezi předpisy upravující obnovitelné zdroje lze zahrnout směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 30/2003 (ES), o podpoře užívání biopaliv nebo jiných obnovitelných zdrojů pohonných hmot v dopravě, směrnice 28/2009 (ES), o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů. [16]

Dále do této problematiky spadají i jiné předpisy z různých oblastí, např. energetické využití biomasy zahrnuje předpisy z oblastí požadavků na výrobu, odpadů, energetiky, ochrany životního prostředí, zemědělství a obor podnikání. [19]

2. 5 Ekologické zemědělství

Základním podnětem ekologického zemědělství byly negativní dopady zemědělství, které bylo velice poškozeno zprůmyslněním. Zprůmyslňování zemědělství vedlo k poškození přírody, špatnému zacházení s chovanými zvířaty, snižování kvality potravin, ohrožení sociální jistoty a zdraví populace.

Ekologické, dříve v České republice nazývané organické nebo alternativní je předlohou pro zachování kulturní krajiny a udržení osídlení na venkově v zemědělském hospodaření. Dnes patří ekologické zemědělství k uznávaným metodám.

Konvenční zemědělství má mnoho hlavních negativních dopadů při zemědělské činnosti. Při chovu hospodářských zvířat ve velkochovu především drůbeže a prasat často dochází k týrání zvířat, k špatným podmínkám ustájení, velkým problémem jsou klecové chovy drůbeže, dochází také k znečištění životního prostředí v důsledku odpadů z velkovýkrmů a velkochovů hospodářských zvířat. Časté používání agrochemikálií má za následek při aplikaci rychle rozpustných minerálních (průmyslových) hnojiv kontaminaci podzemních, povrchových vod, snížení půdní úrodnosti a vitality kulturních rostlin, při výrobě exploataci neobnovitelných zdrojů.

Především díky zvýšené poptávce po biopotravinách u spotřebitelů společně s agrárními-politickými faktory se změnila rámcová podmínky pro ekologické zemědělství. Jedním z hlavních faktorů pro rozvoj ekologického zemědělství byl životní styl, dnes se k těmto faktorům přidaly faktory materiální a jiné.

V živočišné produkci v ekologickém zemědělství je kladen důraz na životní pohodu zvířat, která se v praxi běžně označuje pomocí anglického výrazu welfare.

V rostlinné produkci je důležité znát biologické zákonitosti a následně je využívat. Racionálními a biologickými postupy se nahrazuje používání produkčního procesu chemické regulace.

[27]

Existuje celá řada definic ekologického zemědělství:

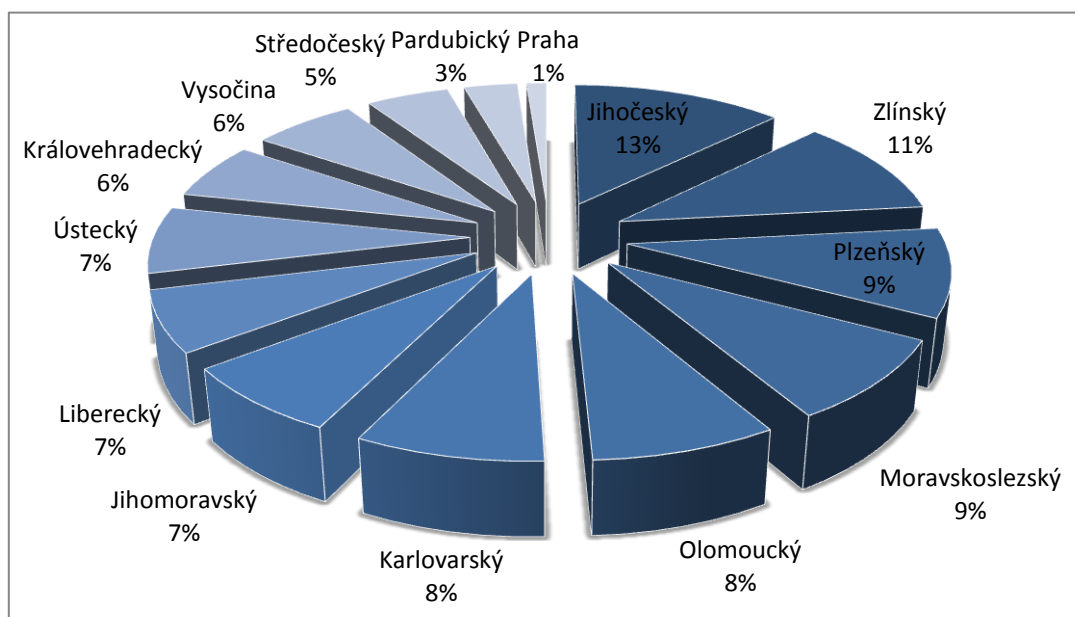
„Ekologické zemědělství je šetrný způsob zemědělského hospodaření, který dbá na životní prostředí a jeho jednotlivé složky stanovením omezení či zákazů používání látek a postupů, které zatěžují a znečišťují životní prostředí nebo zvyšují rizika kontaminace potravního řetězce a dbá na pohodu chovaných hospodářských zvířat.“ [27]

„Ekologické zemědělství je hospodaření s kladným vztahem ke zvířatům, půdě, rostlinám a přírodě bez používání umělých hnojiv, chemických přípravků, postřiků, hormonů a umělých látek. Jedná se o velmi pokrokový způsob hospodaření, které staví na tisíciletých zkušenostech našich předků a bere ohled na přirozené koloběhy a závislosti. Tak umožňuje

produkovat vysoce hodnotné a kvalitní potraviny. Rozvíjí se již několik desetiletí a od roku 1994 je součástí zemědělské politiky EU.“ [22]

„Ekologické zemědělství je přirozený chov zvířat s možností výběhu a v harmonii s přírodou. Krmení s vyloučením krmných mouček, extrahovaných šrotů, antibiotik a stimulantů růstu.“ [29]

Všechny výše uvedené definice reprezentují hlavní myšlenku ekologického zemědělství a to chránit životní prostředí a dbát na pohodu chovaných zvířat, což je hlavním úkolem ekologicky hospodařících podniků, tedy ekologických zemědělců (obr. 2.1). Z toho je patrné, že pokud budou zvířata chovaná v podmínkách welfare, budou produkovat mnohem kvalitnější potraviny.

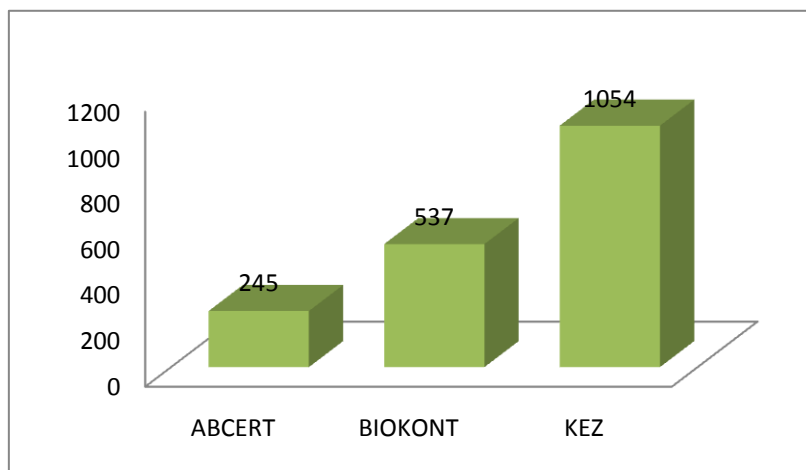
Obr. 2.1- Procentuální zastoupení ekologických zemědělců v krajích k 31. 12. 2008

Zdroj: Ministerstvo zemědělství

2.5.1 Vybrané právní předpisy ekologického zemědělství

Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství vymezující základní pojmy, dále ekologické zemědělství včetně registrace osob podnikajících v ekologickém zemědělství, osvědčování a označování bioproduktu, biopotraviny.

Podle tohoto zákona: Každá osoba podnikající v ekologickém zemědělství musí mít uzavřenou platnou smlouvu s některou kontrolní organizací, která je pověřena Mze výkonem kontroly a certifikace v ekologickém zemědělství. V České republice působí tyto organizace: KEZ o.p.s., ABCERT AG, BIOKONT CZ, s.r.o. (obr. 2.2). [34]

Obr. 2.2 Počet uzavřených smluv mezi jednotlivými kontrolními organizacemi a ekologických zemědělců k 31. 12.2008

Zdroj: Ministerstvo zemědělství

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství stanovuje hospodářská zvířata, která hodlá chovat v ekologickém zemědělství, vymezuje chov králíků, chov ryb a grafický znak pro označování produktů z ekologického zemědělství (obr. 2.3). [30]

Obr. 2.3 Grafický znak

Zdroj: Ministerstvo zemědělství

Úplné znění Nařízení Komise (ES) č. 889/2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označení a kontrolu, upravuje pravidla produkce, zpracování, balení, přepravy a skladování ekologických produktů, označování včetně loga Společenství (obr. 2.4), podmínek používání číselného kódu a místa původu a požadavky na kontrolu. [17]

Obr. 2.4 - Logo Společenství

Zdroj: Ministerstvo zemědělství

Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů upravuje účel, oblast působnosti, zásady a cíle ekologické produkce, vymezuje pravidla produkce, označování, kontrolu a obchod s třetími zeměmi. [18]

2.5.2 Nová pravidla v ekologickém zemědělství

Od 31. března byl uveřejněn předpis nařízení Komise (EU) č. 271/2010, tímto předpisem se mění nařízení č. 889/2008. Zejména se jedná o změně loga EU pro ekologickou produkci (obr. 2.5) a další změny s ním spojené. V platnost nařízení vstupuje dne 7. 4. 2010. (Nové logo tedy nahrazuje staré (obr. 2.4)). [23]

Obr. 2.5 – Nové logo EU

Zdroj: Svaz PRO-BIO

Od roku 2010 rozšířil také kontroly v ekologickém zemědělství další subjekt, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský. Důvodem byl vzrůstající počet ekologických podniků. [24]

2.5.3 Svaz ekologických zemědělců

Mnoho podnikatelů se často ocitne v situaci, kdy potřebuje poradit ve svém specifickém oboru od různých poradních organizací. Pro ekologické zemědělce je tu PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců. PRO-BIO je občanské sdružení působí na celostátní úrovni a mezi její členy patří nejen ekologičtí zemědělci, zpracovatelé a prodejci biopotravin, ale také školy, výzkumné ústavy, poradci, spotřebitelé biopotravin a přátelé ekologického zemědělství. Tento svaz již v České republice působí od roku 1990.

Nejpodstatnějším úkolem svazu PRO-BIO je propagovat v České republice ekologické zemědělství nejen v oblastech intenzivně produkčních, ale i v oblastech, kde je ekologické zemědělství méně rozvinuté. Svaz se snaží prosazovat biopotravinu se zřetelem na ekozemědělce, tedy členy svazu.

Kromě poradenské činnosti svaz nabízí svým členům bezúročné půjčky na rozvoj ekologického zemědělství, poskytuje informační servis, připravuje vzdělávací akce, zabezpečuje cílenou reklamu a propagaci.

Přestože je svaz nestátní neziskovou organizací, spolupracuje s ministerstvem zemědělství a ministerstvem životního prostředí, významnými zahraničními svazy, výzkumnými ústavami. Je jeden ze členů mezinárodní asociace IFOAM.

Svaz PRO-BIO má své vlastní logo (obr. 2.3), stanovy a směrnici svazu. Stanovy svazu v souladu podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružení občanů určují činnost svazu, jeho účel, členství a povinnosti členů, hospodaření svazu, orgány svazu a ostatní informace důležité pro fungování svazu.

Obr. 2.6 - Logo PRO-BIO

Zdroj: Svaz PRO-BIO

Směrnice PRO-BIO je pouze doporučujícím závazkem, který své členy vyzývá k přísnějšímu dodržování zásad hospodaření, požadavky směrnice na hospodaření jsou přísnější než požadavky zákona o ekologickém zemědělství a Nařízení Rady.

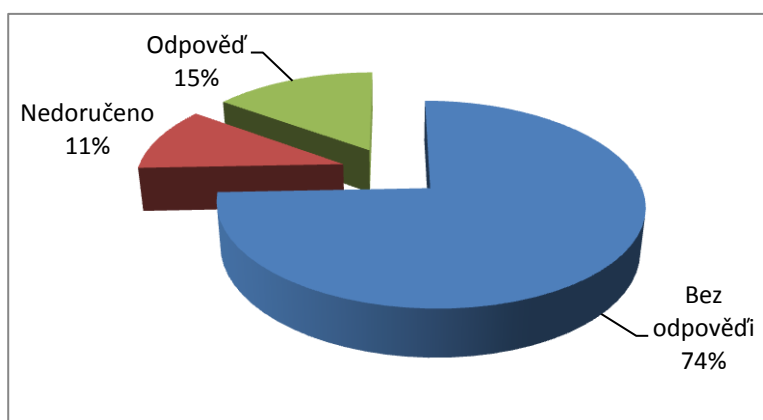
Svaz PRO-BIO se do budoucna snaží zavést směrnici pro všechny své členy, zatím se k plnění směrnice hlásí členové pouze dobrovolně. Původní zaměření produkční směrnice bylo patřit k nejdůležitějším dokumentům svazu PRO-BIO, později došlo k zaměření na vytváření celostátních směrnic a jejich následnou transformaci do zákona o ekologickém zemědělství č. 242/2000 Sb. společně s jeho prováděcí vyhláškou č. 16/2006.

[22]

3 Příklady z praxe

Působení platné legislativy upravující zemědělství mohou nejlépe posoudit ti, kterých se nejvíce dotýká, upravuje a řídí jejich každodenní činnost. Jsou to především samotní farmáři, rolníci, zemědělství podnikatelé, podniky orientované na zemědělství.

Informace o dopadech legislativy orientované na zemědělství v praxi byly získány formou výzkumu, pomocí dotazu s cílem zjistit v čem konkrétně negativně omezují zákony zemědělce v hospodaření. Šetření bylo provedeno obesláním náhodně vybraných emailových adres, které jsou na internetu volně k dispozici. Dotazy byly rozeslány především zemědělcům hospodařících jak konvenčně, tak i ekologicky, zemědělským organizacím, provozovatelům zemědělských bioplynových stanic a odborníkům na zemědělství. Celkový počet odeslaných dotazů činil 160 (obr. 3.1). Na dotaz reagovalo pouze 24 dotazovaných, 17 dotazů bylo vráceno na adresu příjemce jako nedoručeno z důvodu neexistující emailové adresy nebo z přeplněné schránky adresáta.

Obr. 3.1- Procentuální rozložení odeslaných dotazů

Zdroj: vlastní

Přijaté odpovědi se musely nejprve seřadit, protože se mnohé netýkaly dané problematiky, mnozí kritizovali současnou situaci v zemědělství a legislativu opomenuli. Některé odpovědi obsahovaly doporučení, odkaz na další osobu nebo organizaci anebo pozvání na osobní konzultaci.

Reakce vztahující se k tématu byly různorodé. Odpovědi se lišily různou délkou, stručností, obsahem i po jazykové stránce.

3.1 Prvotní šetření

Prvotní šetření ukázalo, že mnozí zemědělstí podnikatelé jsou většinou se současnou legislativou nespokojeni a shledávají ji jako velice neuspokojivou. Nevyhovující stav legislativy vystihuje zemědělský podnikatel z Libereckého kraje následovně: *„V současné době je jednou z největších zátěží pro české farmáře přebujelá legislativa, jejíž nastudování a dodržování nejen bere spoustu času, ale je plno příkladů, kdy si předpisy i navzájem odporují. Přebujelá legislativa dnes plyne z obrovského zdroje zákonů, vyhlášek, nařízení, metodik atd., kterou je administrativa EU a náš snaživý úředník si k tomu rád přidá i něco svého.“* Podobně shledává situaci také farmář ze Středočeského kraje: *„Od vstupu do EU není snad jediný zákon, který by nějakým způsobem negativně neovlivňoval jakoukoli naši činnost.“* Farmářka z Ústeckého kraje, která před pár lety vstoupila do systému ekologického zemědělství, popisuje podmínky v zemědělství takto: *„Samo ekologické zemědělství na věci nic nehoršuje, tam problém nevidím, potíž spatřuji skutečně v legislativě se zemědělstvím spojené jako takové - ta je přebujelá až hrůza“* Nejvíce kritická z došlých odpovědí byla od zemědělce z Olomouckého kraje: *„Neznám zákon, který by podporoval hospodaření, všechny zákony jej omezují, nebo znesnadňují, či znepríjemňují a komplikují, a jejich praktický význam je diskutabilní“*

Jako kladnou vnímá současnou situaci zemědělec z Pardubického kraje, kterého neomezují v hospodaření žádné zákony, ale zároveň doplňuje *„bude to asi tím, že děláme v ekozemědělství to nejjednodušší a to je KBTPM+ TP“*. Zákony výrazně neomezují také zemědělskou podnikatelku z Královéhradecka, problém však spatřuje v tom že: *„Prováděcí nařízení se mění na můj vkus dost často a to ne vždy s ohledy na specifika zemědělské praxe“*

Prvotní šetření ukazuje rozporuplné výsledky s neurčitým výsledkem, proto bylo dále analyzováno.

3.2 Analýza šetření a vyhodnocení

Pro rozdílnost odpovědí respondentů byla zvolena podrobnější analýza vyhodnocení. Do šetření byli zařazeni pouze ti respondenti, kteří odpověděli přímo na dané téma. Tito respondenti představují v pomocné tabulce (obr. 3.2) objekty, jednotlivé objekty jsou označeny iniciálami jmen svých nositelů. Respondenti byli potom roztrženi do jednotlivých skupin. Skupiny byly vybrány podle klíčových výrazů, charakteristiky z odpovědí respondentů. Konkrétně se jedná o tyto výrazy: veškeré zákony, zákony neomezují, administrativa, evidence, dotace, kontrola, časté změny, hygienické podmínky, plemenářství, veterinární podmínky, organizace a jiné. Jednotlivé výrazy charakterizují skupinu podobných znaků.

- Veškeré zákony: současná legislativa se jeví jako velice kritická
- Zákony neomezují: žádná nebo částečné omezení v legislativě
- Administrativa a evidence: vedení evidence, velké množství papírů
- Dotace: dopady zemědělských dotací
- Kontrola: negativní ohlasy na kontroly
- Časté změny: časté změny v legislativě, nesoulad s praxí
- Hygienické podmínky: přísné požadavky na hygienu, stejné podmínky pro různé velké podniky
- Plemenářství: odchov plemenných zvířat
- Veterinární podmínky: přísnost, povinné očkování pro zvířata
- Organizace: instituce v zemědělském resortu
- Jiné: specifické případy legislativy, konkrétní zákony

Zda se v dané odpovědi vyskytuje výraz, je zobrazeno pomocí 1, když se výraz v odpovědi nevyskytuje, je označeno 0. Příklad respondent uvádí, že jako nejvíce negativní v zemědělství shledává povinné očkování v textu (patří do veterinárních podmínek, proto označeno 1), jiné odpovědi je absence po veterinárních podmínkách (označeno 0)

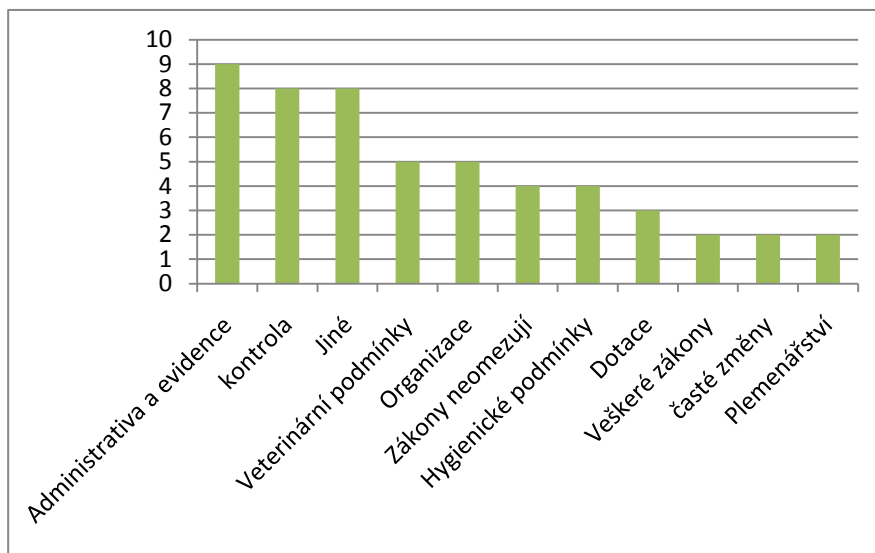
Závěrečné vyhodnocení bylo na základě četností odpovědí, tedy v čem jakém respondenti shledávají největší negativní dopad legislativy v resortu zemědělství.

Respondent	Veškeré zákony	Žádné zákony neomezují	Administrativa Evidence	Dotace	Kontrola	Časté změny	Hygienické podmínky	Plemenářství	Veterinární podmínky	Organizace	Jiné
Mgr. Z. L.	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
E. D.	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0
Ing. M. B.	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1
L. B.	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ing. M. Bo.	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1
Ing. M. K.	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1
Ing. A. K.	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0
J. B.	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J. J.	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
J. P.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ing. R. K.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Z. S.	1	0	0	0	1	0	1	0	1	1	1
Ing. M. CH.	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	1
Ing. J. S.	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Ing. R. S.	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
I. P.	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
F. E.	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1
Σ	2	4	9	3	8	2	4	2	5	5	8

Obr. 3.2- Jednotlivé odpovědi podle četností

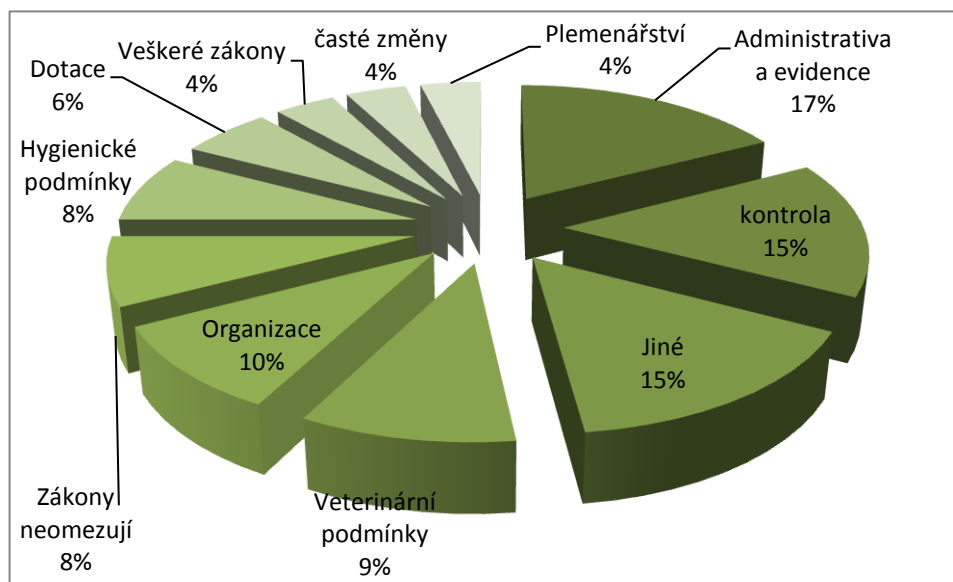
Zdroj:vlastní

Bližší šetření ukázalo, že zemědělci jako nejvíce problematické shledávají administrativu a evidenci s ní spojenou. Jako méně problematické shledávají společně časté změny v legislativě, plemenářství a veškeré zákony (obr. 3.3 a 3.4).

Obr. 3.3 - Chronologicky podle četností seřazené negativní dopady

Zdroj: vlastní

Obr. 3.4 - Procentuální rozložení negativních omezení

Zdroj: vlastní

Evidence a administrativa - Jako největší negativní dopad v zemědělství se jeví administrativa s evidencí. Zemědělci musí podle šetření vyplňovat a následně předávat doklady, které shledávají jako nesmyslné a jako ztrátu času.

Ekologicky hospodařící zemědělec musí jako hospodářský subjekt vypracovat a následně uchovat tyto tiskopisy-dokumenty:

- Popis podniku
- Evidence o pozemku
- Hnojení pozemku
- Přípravky na ochranu rostlin
- Místo použití přípravku
- Čištění strojů
- Skladní karta
- Léčení zvířat
- Krmení zvířat
- Doba ve výběhu
- Léčení včel
- Evidence prodeje konečnému spotřebiteli

Jedná se o konkrétní doporučenou evidenci pro zemědělce. Formuláře jsou upraveny a vyhovuje zákonu č.242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů. Nařízení Komise (ES) č.889/2008.

Tiskopisy si zemědělec může volně stáhnout z internetových stránek inspekce a certifikace BIO.

[2]

Mezi další dokumenty patří např. havarijní plán. Havarijní plán patří mezi složité a rozsáhlé dokumenty. Kontrolní organizace, proto doporučují využít služeb pověřených poradců. Dokument musí schválen oprávněným vodoprávním úřadem. Pro celý podnik musí být vytvořen jeden havarijní plán. Má-li více provozoven, které jsou na různém

území, musí být pro každou provozovnu vyhotovena náležející část havarijního plánu. Havarijní plán se vypracovává pro provozovny, kde hrozí ohrožení povrchových či podzemních vod. [3]

Zemědělský podnikatel má povinnost rovněž a to bez zbytečného odkladu zaslat v písemné podobě formulář ohlášení změn. Tato povinnost je zakotvena v zákoně č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a Nařízení Komise (ES) 889/2008. Vypĺňují se změny např. jako je přihlášení, odhlášení pozemků, zvířat, ale i změna adresy nebo telefonního čísla, změna adresy, dokonce změna emailové adresy.[4]

Samotná evidence související zemědělskou činností se jeví také velice problematická.

Farmářka z Ústecka je nespokojena s evidencí hnojiv v ekologickém zemědělství, kdy u statkových hnojiv je problematické určit složení a obsah prvku, který se mění podle různých kritérií např. kvality stravy zvířat, ročního období. Údaje o statkových hnojivech sice existují, jsou ale zprůměrované. V praxi se jedná o velmi složité výpočty.

Jako další evidenci, která se může zařadit jako nepochopitelná, je evidence a desinfekce strojů, především traktorů.

V dnešní době, kdy je velice vyspělá technika, zejména informační technologie je možné pro evidenci využít speciální programy. Využít při evidenci informační technologie není vždy ideální. Zemědělská podnikatelka problematiku evidence společně s informačními technologiemi komentuje takto: „ *Většinou se jedná o spousty různých tabulek, přehledů, které je nutno evidovat, doplňovat, což stojí spoustu času, občas spoustu nervů. Mnozí kvůli spoustě těchto přehledů zakoupili programové vybavení, které se neustále vyvíjí, mění, což opět zabere spoustu času. Když se s tím naučíte konečně pracovat, dojde opět ke změnám a můžeme začít znovu. Papíry nás umoří.*“

Kontrola - S administrativou a evidencí jsou úzce spojené kontroly. Zemědělec, který zpracovává produkty rostlinné a živočišné výroby potvrzuje problematiku takto: „ *1/3 pracovního času se vyžívám v přípravě administrativy na kontrolu, vlastní kontrolu*

a po kontrole a zkontrolování předešlé kontroly pro kontrolní organizace.“ a zároveň dodává: „, zjednodušení administrativy by nám ušetřilo čas na sedlačení.“

Zemědělcům se zdají kontroly velice náročné a omezuje je jejich stále se zvyšující počet. Problémy s evidencí, více kontrol a velké množství „papírů“, potvrzuje také vedoucí certifikace BIO, který doplňuje: *„Těch papírů je na všechny zemědělce mnoho (i na konvenční). Navíc je stále více kontrol a to v celé šíři zemědělství.“*

V předchozí kapitole již bylo zmíněno, že do systému kontrol vstupuje nově Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ). Farmářka provozující živočišnou výrobu, která se specializuje na chov koní, koz a mléčný skot, si situaci se vstupem ÚKZÚZ vysvětluje následovně: *„ Ekologické zemědělství je kontrolováno 3 kontrolními organizacemi, sedlák si vybere jednu z nich. Ta ověřuje, zda jsou dodržována všechna pravidla. Budiž, tomu nelze mnoho vytknout. Ale proč do hry letos vstupuje i ÚKZÚZ jakožto kontrola těchto kontrol, ..?!?.“*

Dosavadní činnost tří soukromých kontrolních organizací (obr. 3.5 a 3.6): KEZ o.p.s., ABCERT AG, BIOKONT CZ, s.r.o. zůstávají doposud stejné pravomoce. Nadále kontrolní subjekty zajišťují kontrolní činnosti, které souvisejí s vydáním osvědčení o původu bioproduktu a zároveň dohlíží plnění povinností ekologických podnikatelů. Kontroly jsou podle Nařízení Rady č.834/2007 prováděny minimálně jedenkrát do roka. Soukromé kontrolní organizace jsou v případě zjištění porušení zákona, povinny poskytnout podněty Ministerstvu zemědělství ke správnímu řízení (obr. 3.7). [7]

Kontrolní organizace	Uzavřené smlouvy	Počet provedených kontrol		Podněty pro správní řízení	Odebrané vzorky
		Ohlášené	Neohlášené		
ABCERT	218	218	21	2	0
BIOKONT	381	333	3	0	1
KEZ	1 120	1 209	2	2	16
Celkem	1719	1 760	26	4	17

Obr. 3.5 Počet kontrolovaných subjektů podle jednotlivých kontrolních organizací v roce 2007

Zdroj: Zemědělec č. 52/2009, odborný a stavovský týdeník

Kontrolní organizace	Uzavřené smlouvy	Počet provedených kontrol		Podněty pro správní řízení	Odebrané vzorky
		Ohlášené	Neohlášené		
ABCERT	355	364	31	0	7
BIOKONT	734	662	39	0	1
KEZ	1 393	1 507	6	5	4
Celkem	2 482	2 533	76	5	12

Obr. 3.6 Počet kontrolovaných subjektů podle jednotlivých kontrolních organizací v roce 2008

Zdroj: Zemědělec č. 52/2009, odborný a stavovský týdeník

Rok	Zahájená správní řízení	Pravomocných rozhodnutí	Výše pokuty
2004	31	26	2-50 tis. Kč
2005	20	7	2-20 tis. Kč
2006	10	4	2-10 tis. Kč
2007	7	2	25 tis. Kč
2008	6	3	8-25 tis. Kč
2009	15	10	5-10 tis. Kč

Obr. 3.7 Zahájená správní řízení v jednotlivých letech

Zdroj: Zemědělec č. 52/2009, odborný a stavovský týdeník

Vybrané kontrolní organizace

Jak již bylo zmíněno, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělským se zapojil do systému kontrol (obr. 3.7) ekologického zemědělství.

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ) je speciálním orgánem státní správy, které nechalo zřídit Ministerstvo zemědělství ČR, kterému je podřízen. ÚKZÚZ patří mezi organizační složky státu na základě zákona č.219/.2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupováním právních vztazích. Jeho činností je provádět správní řízení, vykonávat jiné správní činnosti, odborné a zkušební úkony, provádět dozor a kontrolu v oblastech odrůdového zkušebnictví, krmiv, agrochemie, půdy, výživy rostlin, osiv a sadby pěstovaných rostlin, trvalých kultur. Provádí kontrolní a dozorovou činnost i v živočišné produkci.

Činnost ÚKZÚZ a jeho postavení se řídí zákonem č. 147/2002 Sb., o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském.

ÚKZÚZ mimo jiné je pověřen provádět kontroly v oblasti ekologického zemědělství, na základě Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 , k provádění úředních kontrol je pověřen Ministerstvem zemědělství. Kontroly jsou zaměřeny na dodržování povinností na základě předpisů Evropského společenství. Kontrolováno bude pouze podniky, které budou vybrány pomocí rizikové analýzy a náhodného výběru. Na základě agroenvironmentálního opatření, národních kontrol, které provádí Státní zemědělský a intervenční fond budou kontroly společně sdruženy.

[28]

KEZ o.p.s.

KEZ, kontrola ekologického zemědělství patří mezi nevládní neziskové organizace. Zabezpečuje odbornou nezávislou kontrolu a zároveň certifikaci v systému ekologického zemědělství. KEZ o.p.s. je podle zákona č. 248/1995 Sb., obecně prospěšnou společností. Společnost založil v roce 1999 Svaz producentů a zpracovatelů biopotravin PRO-BIO, Nadační fond pro ekologické zemědělství FOA společně se spolkem poradců ekologického zemědělství EPOS.

Kontrola osob podnikající v systému ekologického zemědělství je uskutečňována v souladu s předpisy upravující ekologické zemědělství.

Od roku 2001 je organizace akreditována Českým institutem pro akreditaci, o.p.s.. Akreditace je určena pro certifikaci bioproduktů, biopotravin a výrobků, které jsou vhodné pro použití v ekologickém zemědělství a inspekční činnost typu A pro osoby podnikající v ekologickém zemědělství na základě příslušné legislativy (zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, Nařízení Rady (ES) č.834/2007 a Nařízení Komise (ES) č. 888/2008.

[6]

Ostatní kontrolní organizace (ABCERT AG, BOKONT CZ, s.r.o.) jsou na podobném principu. Všechny kontrolní organizace se musí řídit předpisy upravující ekologické zemědělství.

Organizace	
ÚKZÚZ	Kontrolní organizace (soukromé)
Kontrolováno přibližně 5% podniků z celkového počtu, podniky vybírány podle rizikové analýzy	Kontrolovány všechny certifikované podniky jsou 1x ročně
Neohlášené kontroly	Kontroly řádně ohlášené, v rámci pravidelných certifikačních kontrol, ale i namátkově neohlášené
Uložení nápravných opatření a následná kontrola jejich plnění	Uložení sankce na základě vlastního sankčního řádu
Odebírání vzorků: ano	Odebírání vzorků: ano
Vydává výjimky na konvenční osivo a sadbu, ostatní výjimky jsou uděleny MZe	Nelze vydávat výjimky
-	Osvědčení může vydat, odepřít, odejmout

Obr. 3.8- Některé odlišnosti kontrolních organizací

Zdroj: Zemědělec č. 52/2009, odborný a stavovský týdeník

Jiné - jako označení pro specifické případy, bylo vyhodnoceno také jako problematické. Jedná např. o tyto případy:

- Chov králíků v ekologickém chovu, kdy je požadavek dle legislativy ekologického zemědělství na pravidelný a každodenní výběh na pastvu, téměř nesplnitelný. Problémem je také nemožnost králíky očkovat preventivně proti kokcidióze a králíčimu moru (bez tohoto očkování je chov odsouzený k zániku).
- střet zákonů, který uvádí farmář z Liberecka: „ *V ekologickém hospodaření je v zásadě nutno pole osívat ekologickými osivy, ale ty na trhu v ČR nejsou. Proto je možné na povolení Ústředního kontrolního ústavu zemědělského sít obyčejná konvenční osiva, ale v ČR nesmí být mořena a podle Zákona o osivech musí mít v pořádku zdravotní stav. Osvědčení o tomto zdravotním stavu vydává opět ÚKZUZ. Problém je v tom, že konvenční nemořené osivo téměř nikdy nemá uspokojivý zdravotní stav, takže ÚKZUZ osvědčení nevydá a takové osivo se sít nesmí. Výsledek střetu Zákona o ekologickém zemědělství a Zákona o osivech je takový, že farmář prostě nesežene osivo k setí“*

Problematické se také jeví to, že předpisy absolutně nerespektují počasí a stejné podmínky a termíny sklizně pro celou Českou republiku.

Veterinární podmínky - U veterinárních podmínek se jeví problematické především očkování, které zemědělci shledávají zbytečné a odkazují se na farmaceutický průmysl, který v očkování vidí kapitál.

Organizace jsou často spojeny s administrativou, kontrolou, dotacemi a specifickými případy a organizacemi týkající se resortu v zemědělství, které jsou v rozporu s praxí.

Hygienické podmínky zahrnují složité podmínky prodeje ze dvora. Farmář z Jihočeského kraje, majitel akciové společnosti podnikající v zemědělství, shledává nesmyslné hygienické podmínky, které musí dodržovat: „*když chci pro své zaměstnance vyrábět tvaroh, zabít občas nějakého kohouta apod.*“

Dotace - zemědělci vnímají jako finanční kompenzaci vynaložených nákladů, ale předpisy o dotacích shledávají jako krizové.

Analýza vyhodnotila jako méně problematické tyto oblasti: veškeré zákony, kdy zemědělci uvedli, že jsou s legislativou nespokojeni, dále časté změny předpisů a plemenářství. V problematice častých změn je specifické především to, že se „*prováděcí nařízení mění dost často a to ne vždy s ohledy na specifika zemědělské praxe*“, jak uvádí zemědělská podnikatelka.

Oblast **plemenářství** zahrnuje problémy spojené s plemenářským zákonem, v konkrétních případech např. pro připouštění koz a ovcí je nutno mít každý plemenného berana nebo kozla. Zemědělec z Českokrumlovska vidí problém v oblasti plemenářství takto: „*je velmi složité odchovat si pro sebe plemenného býčka*“.

3.3 Závěrečné vyhodnocení šetření

Šetření potvrdilo, že zemědělství podnikatelé shledávají legislativu upravující zemědělství jako velice problematickou. Mnoho předpisů je omezuje v jejich činnosti. V mnoha případech dochází ke střetu praxe a této legislativy.

Nutno dodat, že analýza byla vyhodnocena pouze z malého vzorku dodaných odpovědí.

4 Antibyrokratická komise Ministerstva zemědělství ČR

Z předchozí kapitoly je patrné, že legislativa upravující zemědělství je velice neuspokojivá. Díky neutěšené situaci, která se může nazvat byrokracií v zemědělství, byla zavedena Antibyrokratická komise Ministerstva zemědělství České republiky.

Je nezbytné zdůraznit, že Antibyrokratická komise vznikla přímo od zemědělců z Asociace soukromého zemědělství ČR, tedy přímo odspodu.

4.1 Činnost Antibyrokratické komise

Hlavním podnětem zřízení Antibyrokratické komise (dále ABK) byla neúnosná byrokracie v zemědělství. Protože byl velký tlak na Ministerstvo zemědělství, aby se touto situací zabývalo a řešilo jí. Komise byla ministrem zemědělství zřízena v roce 2008. ABK se řídí podle svého statutu a jednacího řádu, které byly naposledy novelizovány v roce 2009.

Cílem ABK je snížit administrativní náročnost různých ustanovení, které jsou uplatňovány a využívány v resortu zemědělství.

Členové komise jsou jmenováni ministrem zemědělství, který ze členů komise zvolí předsedu ABK. Nadřízeným orgánem komise je Vrchní ředitelka ministra.

Členové komise vyhledávají podněty, které jsou pro zemědělce zbytečnou přítěží. Především se jedná o administrativní zátěž. Náměty pro zjednodušení legislativy získávají prostřednictvím zemědělské veřejnosti nebo od organizací, které zastupují. Komisi tvoří: předseda komise za Českomoravský svaz podnikatelů, ředitel úřadu Potravinářské komory ČR, člen Společnosti mladých agrárníků ČR, tajemník Zemědělského svazu ČR, člen výboru Svazu marginálních oblastí, dva členové zastupující Agrární komoru, nezávislý člen, tajemník Asociace soukromého zemědělství a tajemnice komise Ministerstva zemědělství.

Členové jednotlivé podněty evidují a projednávají prostřednictvím ABK, mají právo na vyjádření k povinnostem vztahující se k administrativě, které navazuje na

evropskou legislativu. Komise představuje místo pro připomínky legislativních návrhů pro resort v zemědělství, kde je požadováno rozšíření administrativy.

Předseda komise svolává a vede jednání, v případě své nepřítomnosti jmenuje člena, který řídí jednání. Komise je svolávána pravidelně 1x za měsíc. Na žádost nejméně 1/3 členů je svolána mimořádná schůze jednání komise. Komise je při přítomnosti 3/4 členů usnášení schopná. Návrh je schválen nadpoloviční většinou přítomných hlasů. Účast členů nelze zastoupit. Hlasování je veřejné a členové mají jeden hlas, předseda má také jeden hlas. Zápis z jednání komise musí obdržet do 10 dnů od jednání všichni členové komise. Předseda je povinen informovat průběžně ministra zemědělství o činnosti komise, 1x za rok podává písemnou informaci do porady ministra. Účast v komisi je bezplatná.

[21]

4.2 Podněty k řešení

Impulsů neboli podnětů k řešení v resortu zemědělství je celá řada. Postup řešení skýtá nejrůznější úkony. Řešený podnět, který je doručen na kontaktní adresu ABK, musí být v podobě písemné anebo elektronické. Podnět se zaeviduje a odešle členům komise, kteří návrh prostudují. Komise na následujícím jednání návrh projedná a následně doplní o své stanovisko. V případě, že podnět potřebuje vysvětlení, je o stanovisko požádáno od příslušného odborného útvaru Ministerstva zemědělství nebo organizace resortu. Pověřením ministra jedná komise na základě svého předmětu činnosti se zástupci resortu státních organizací poskytující jí potřebnou spolupráci. Komise vyhodnotí návrh řešení podnětu a následně je návrh zaslán do vnitřního připomínkového řízení jako materiál pro poradu ministra. Předseda ABK představuje překladatele materiálu. V jednom materiálu je možné předložit i více podnětů, záleží na rozsahu podnětu a jeho řešení. Příslušný člen komise sleduje společně cestou ministra plnění úkolů, které jsou přijaté k podnětům z usnesení porady ministra.

Podněty k řešení mají nejrůznější charakter a týkající se různých oblastí. Jedná se např. o tyto podněty: problematika přidělování mléčných kvót novým subjektům na trhu, především o nadbytečné formuláře žadatele, vedení plánů a objektů před provedením soustavné rostlinolékařské kontroly, účelnost denní evidence přívodu živin do půdy

pastvou, dvojí označování při přemísťování zvířat, míčové napáječky dle návrhu na úpravu vyhlášky č. 191/2002 Sb., o technických požadavcích na stavby v zemědělství, umožnit hobby chov zvířat bez připouštění plemenným zvířetem.

Jedním z mnoha úspěšně realizovaných podnětů je odstranění dvojího hlášení dodávek mléka, zejména 13. součtové hlášení a zvláštní hlášení v přestupném roce. ABK se podařilo zajistit, že 13. součtové hlášení mléka zajistí Státní zemědělský intervenční fond a předá jej k podpisu dodavateli. Současně byl podán návrh na rozšíření Portálu farmáře, návrh novely vládního nařízení č. 244/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek pro uplatňování dávky v odvětví mléka a mléčných výrobků v rámci společné organizace trhu s mlékem a mléčnými výrobky, kde se jednalo o odstranění povinného písemného hlášení, pokud dodavatel chce využívat formu elektronického hlášení. ABK se podařilo prosadit, že nyní je třeba pouze roční hlášení autorizovat, měsíční hlášení stačí neautorizované.

Státní rostlinolékařská správa požadovala povinnost testovat postřikovače každé dva roky, což bylo pro zemědělce velice náročné a nákladné. ABK požadovala zkrácení povinnosti na dva roky, podařilo se jí prosadit tři roky.

Jedním z podnětů je zjednodušení databáze pro zemědělce, aby vše měli na jednom místě. Pro svoji činnost musejí často obíhat mnoho úřadů např.: živnostenský rejstřík, výpis z katastru nemovitostí, evidence dlužníků, evidence úpadců, registr ekonomických subjektů, systém finančního úřadu, insolvenčního rejstříku, centrální evidence obyvatel, přístup do Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů.

4. 2. 3 Ukázka podnětů k řešení

Konkrétních případů je celá řada, které ABK již úspěšně vyřešila, anebo řeší. V následujícím textu jsou příklady vybraných konkrétních případů.

Kniha jízd

Vést knihu jízd je samozřejmostí u zaměstnanců, ale aby vedl knihu svých jízd soukromý zemědělec, který často svá pole objíždí a kontroluje několikrát za den, je požadavkem nesmyslným. Problematika vedení knihy jízd u soukromých zemědělců je rozsáhlým problémem, který se dokonce řeší na evropské úrovni.

V Holandsku je kniha jízd zrušena. ABK usiluje o zrušení této knihy také u nás, ale zatím bez úspěchu.

Dopisy jménem ABK s požadavkem novelizovat zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu byly rozeslány na příslušné úřady Ministerstva zemědělství, Ministerstva financí a Ministerstva průmyslu a obchodu.

Povinnost při postřiku chemickými látkami na poli

Podle § 51 zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči je zemědělec povinen před použitím chemických přípravků na ochranu rostlin na poli předem informovat nejen oprávněné úřady, ale také včelaře v rozsahu 5 km od pozemku na kterém bude chemická látka aplikována. Je to z důvodu, aby nedošlo k otrávení včel, 5 km je jejich doletová vzdálenost. V praxi nelze přesně určit den, kdy se bude pole stříkat přípravky na ochranu rostlin, aby byla aplikace účinná, protože musí být příznivé počasí. Zavádějící je také příliš dlouhá doba úřadů na vyjádření, která činí 30 dnů. ABK požadovala tuto povinnost zrušit. Problematikou se zabývala Státní rostlinolékařská správa, jejíž úředníci potvrdili nesmyslnost tohoto paragrafu a přislíbili novelu zákona. K realizaci zatím nedošlo, návrh je přitom v jednání již 2 roky. Úředníci se brání tvrzením, že v rámci Evropské Unie je chystaný předpis, který chtějí sloučit s českou legislativou. Závěr je takový, že povinnost je v zákoně stále zakotvena.

Prodej ze dvora

Prodej ze dvora je často záchrana pro zemědělce. Aby zemědělci mohli prodávat své výrobky přímo ze svého hospodářství, např. mléko, maso z vlastních poražených zvířat musí splnit a dodržovat přísné podmínky. Tyto podmínky jsou naprosto stejné jako u velkých podniků. Zjednodušení se brání velké potravinové podniky, které zřejmě vidí v zemědělcích konkurenci. Problematiku řeší Státní veterinární správa, která se brání před zjednodušením silnými argumenty jako je hygiena a ohrožení člověka na zdraví. V praxi je tato realizace pro zemědělské podnikatele velice nákladná a náročná. Jsou požadovány i banální situace jako např. kdy samotní manželé na farmě musí mít oddělené WC

a u každého mít ještě předsíňku. Dalším požadavkem je že, zemědělec nesmí při zpracování masa provést porážku sám a následně maso prodat. ABK se již podařilo částečně zjednodušit podmínky prostřednictvím vyhlášky o prodeji malých množství, která umožňuje prodávat zpracované výrobky, ale pouze prostřednictvím produkčních limitů, ABK pokračuje ve zjednodušení podmínek společně s navýšením limitů.

Označování zvířat

Často je v rozporu česká legislativa a předpisy Evropské unie, kdy se předpisy upravující stejnou problematiku liší. Vyhláška č. 136/2004 Sb., která upravuje označování a evidenci zvířat stanovuje, že se narozené tele musí do 72 hodin po narození označit. Zatímco legislativa Evropské unie uvádí označit tele do 21 dní. Pro farmáře, který chová skot volně na pastvě, je těžko realizované do tří dnů označit právě narozené tele. V praxi je totiž nemožné tak mladé tele odchytit a označit, protože tele chrání jeho matka, pro kterou je to přirozený instinkt. U telete starého tří týdnů je už odchyt telete jednodušší.

Evidence

Jako naprosto zbytečné se jeví také registrace obchodníka s krmivem, který se musí evidovat u Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského jako krmivářský podnik. Podobně se musí evidovat i zemědělec v živočišné výrobě, jako potravinářský producent u Státní zemědělské a potravinářské inspekce. Jsou to naprosto zbytečná prohlášení. Jsou v rozporu s logikou, činnost zemědělce je naprosto patrná. Realizace zrušení evidence je v řešení.

Ke zjednodušení administrativy v zemědělství přispělo také zavedení portálu farmáře, který vznikl zásluhou ABK. Portál farmáře usnadňuje komunikaci prostřednictvím PC. Zemědělský podnikatel má např. přes tento portál přístup k evidenci pozemků.

Podnětů týkající se evidence je celá řada. Jedním z úspěšných prosazení ABK je zrušení evidence šarží u chemických prostředků. S chemickými prostředky je spojena odborná způsobilost, musí být složena speciální zkouška, vystudovaná vysoká škola v oboru (zemědělská) nestačí, v praxi zemědělec postupuje při aplikaci chemikálií dle

návodů. Cílem je zjednodušit podmínky. U evidence používání hnojiv je také nezbytné zjednodušit, musí být oddělena. Prakticky je to nesmysl, protože se vše stahuje k jednomu poli. Jako velice dlouhá doba se jeví informovat Podpůrný garanční fond o všech změnách v podnikání, která činí 20 let.

Dotace

S poskytováním dotací je také spojena celá řada problémů. Zemědělský podnikatel, který žádá každoročně o tu samou dotaci, musí vyplňovat neustále ty samé údaje, přestože je jeho žádost již evidována u příslušných úřadů.

Při vyjádření o dotaci je absence po lhůt. Státní zemědělský intervenční fond, který dotace vyřizuje, se neřídí správním řádem, nemá žádné možnosti pro odvolání. Odvolání lze případně napsat až za rok. ABK usiluje o stanovení jasných lhůt. Je nutná novela zákona č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu.

Zjednodušit podmínky poskytování dotací je také prioritou ABK. Zejména dotace v rámci Programu rozvoje venkova pro začínající zemědělce, kde je možno získat až jeden milión Kč. Jedná se o nenávratnou dotaci. Zájemce o tuto dotaci narazí na mnoho překážek a ABK požaduje zjednodušení podmínek.

K částečnému zjednodušení došlo u požadavků na dotaci využívání poradenských služeb. Žadatelé museli splnit, jak směrnice Cross Compliance, tak požadavky správné zemědělské praxe, jednalo se o přibližně 20 dokladů o rozsahu 40 stran. Zasluhou ABK se již nemusí tolik dokumentů překládat.

Mezi největší zjednodušení poskytování dotací je to, že není nutný notářsky ověřený podpis žadatele o dotace na Státní zemědělský intervenční fond. Dříve bylo ověření podpisu nezbytné, dnes stačí pouze zkontrolování žadatele podle občanského průkazu příslušným úřadem.

4.3 Závěr činnost ABK

Antibyrokratická komise Ministerstva zemědělství funguje jako záchranný kruh pro zemědělce. Usnadňuje jejich činnost a pomáhá v jejich nelehké každodenní činnosti. Je velice dobře, že se tuto situaci v zemědělství rozhodl někdo řešit a zjednodušit složité podmínky v zemědělském sektoru.

Zajímavostí je, že Evropská komise také zřídila Antibyrokratickou komisi, zatím nejsou známy výsledky její činnosti. Zavázala se snížit byrokracii o 20 %.

Česká Antibyrokratická komise má své úspěchy, je velice nezbytná na poli administrativ těchto povinností. V zemědělství je stále mnoho podnětů, které je nutno řešit, zjednodušit.

Informace o ABK byly zjištěny a čerpány na základě osobní konzultace.

Závěr a diskuze výsledku

Cílem závěrečné práce bylo zjistit, jak platná legislativa ovlivňuje zemědělce. Výsledky byly zjištěny přímo od zemědělců. Bylo zjištěno, že situace v zemědělství je velice kritická. Zemědělci musí vedle každodenních starostí a práce v hospodářství, řešit náročnou administrativu, vycházející z legislativy. Požadována administrativa se jeví zemědělcům jako „zbytečná“. Oblast administrativy není jediný problém v zemědělském sektoru. Problematické se jeví další oblasti spojené např. s dotacemi, kontrolami, hygienické podmínky, veterinární podmínky. Řada předpisů nerespektuje zemědělskou praxi.

Pro zemědělce by bylo úlevou, zjednodušení legislativy. O kritické situaci v zemědělství vypovídá také fakt, že byla zřízena Antibyrokratická komise Ministra zemědělství ČR. Nutno dodat, že komise vznikla přímo od zemědělců z Asociace soukromého zemědělství. Situace v zemědělství se především díky této komisi pomalu vylepšuje.

Zemědělci si dovedou poradit nejen na poli, ale s administrativou a jinými těžkostmi. Čeští zemědělci si zaslouží podporu nejen státu, ale i obyvatelstva, a to tím, aby lidé dávali přednost produktům českého zemědělství. Práce v zemědělství je velice náročná, aby byla dělaná dobře a s dobrým výsledkem, musí být vykonávána s láskou.

Použité zdroje

- [1] *Asociace soukromého zemědělství ČR* [online]. [cit. 2009-11-15]. Dostupné z WWW:<<http://www.asz.cz/>>.
- [2] *Biokont CZ: inspekce a certifikace BIO*[online]. 28. 9.2006 [cit. 2010-03-18]. Evidence pro zemědělce. Dostupné z WWW:<<http://biokont.cz/pivot/entry.php?id=16/>>.
- [3] *Biokont CZ: inspekce a certifikace BIO*[online]. 13. 2.2008 [cit. 2010-03-18]. Havarijní plán. Dostupné z WWW:<<http://biokont.cz/pivot/entry.php?id=52/>>.
- [4] *Biokont CZ: inspekce a certifikace BIO*[online]. 12. 5. 2009 [cit. 2010-03-18]. Ohlášení změn-formulář F-139. Dostupné z WWW:<<http://biokont.cz/pivot/entry.php?id=85/>>.
- [5] *Europa: Portál Evropské unie* [online]. [cit. 2009-11-16]. Evidence pro zemědělce. Dostupné z WWW:<http://europa.eu/pol/agri/index_cs.htm>.
- [6] *KEZ:Kontrola ekologického zemědělství* [online]. [cit. 2010-03-20]. Evidence pro zemědělce. Dostupné z WWW:<<http://www.kez.cz/>>.
- [7] MINISTERSTVO ZEMĚDELSTVÍ ČR, ČR. Zapojení ÚKZÚZ zvýší transparentnost a efektivitu kontrol podniků v režimu ekologického zemědělství. *Zemědělec: Odborný a stavovský týdeník*. 21. 12. 2009, 17, 52, s. 28.
- [8] Ministerstvo zemědělství.EAgri [online]. [cit. 2009-11-16]. Zemědělství. Dostupné z WWW:<<http://eagri.cz/public/eagri/zemedelstvi>>.
- [9] Ministerstvo zemědělství.EAgri [online]. [cit. 2009-11-16]. Zemědělství. Dostupné z WWW:<<http://eagri.cz/public/eagri/>>.
- [10] Ministerstvo zemědělství.EAgri:Ministerstvo zemědělství [online]. [cit. 2009-11-12]. Organizace podřízené Mze. Dostupné z WWW:<<http://eagri.cz/public/eagri/ministerstvo-zemedelstvi-zemedelstvi/podrizene-organizace/>>.
- [11] Ministerstvo zemědělství.EAgri:[online]. [cit. 2009-11-12]. Životní prostředí. Dostupné z WWW:<<http://eagri.cz/public/eagri/zivotni-prostredi/>>.
- [12] Ministerstvo zemědělství.EAgri:[online]. [cit. 2009-11-17]. Ochrana krajiny. Dostupné z WWW:<<http://eagri.cz/public/eagri/zivotni-prostredi/ochrana-krajiny/>>.
- [13] Ministerstvo zemědělství.EAgri:[online]. [cit. 2009-11-17]. Natura 2000. Dostupné z WWW:<<http://eagri.cz/public/eagri/zivotni-prostredi/ochrana-krajiny/natura-2000/>>.
- [14] Ministerstvo zemědělství.EAgri:[online]. [cit. 2009-11-18]. Ochrana půdy. Dostupné z WWW:<<http://eagri.cz/public/eagri/zivotni-prostredi/ochrana-pudy/>>.

- [15] Ministerstvo zemědělství. *EAgri*: [online]. [cit. 2009-11-19]. Obnovitelné zdroje energie. Dostupné z WWW: <<http://eagri.cz/public/eagri/zivotni-prostredi/obnovitelne-zdroje-energie/>>.
- [16] Ministerstvo zemědělství. *EAgri*: [online]. [cit. 2009-11-19]. Směrnice o podpoře využití energie z OZE. Dostupné z WWW: <<http://eagri.cz/public/eagri/zivotni-prostredi/obnovitelne-zdroje-energie-z-oze/>>.
- [17] NÁŘÍZENÍ KOMISE (ES) č. 889/2008 ze dne 5. Zář, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování kontrolu. Evropská unie. Úř. věst. L 250, 2008, s. 1-84.
- [18] NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 834/2007 ze dne 28. 6. 2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91. Evropská unie, Úř. věst. L 189, 2007, s. 1-3.
- [19] PASTOREK, Z.; KÁRA, J.; JEVÍČ, Petr. *Biomasa: obnovitelný zdroj energie*. 1. vydání. Praha: FCC PUBLIC, 2004. 288 s. ISBN 80-86534-06-5.
- [20] SAMSOVÁ, Pavlína; ŠARAPATKA, Bořivoj; URBAN, J. *Přínos ekologického zemědělství pro kvalitu podzemních a povrchových vod*. 1. vydání. Olomouc: PRO-BIO ve spolupráci s Bioinstitutem, o.p.s., 2005. 43 s. ISBN 80-903583-2-2.
- [21] STATUT A JEDNACÍ ŘÁD, Antibyrokratické komise Ministerstva zemědělství ČR, Statut a jednací řád (novelizované znění), Ministerstvo zemědělství ČR, 20. 4. 2008. 3 s.
- [22] Svaz ekologických zemědělců ČR. *Žiju Bio* [online]. [cit. 2010-02-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.pro-bio.cz/>>.
- [23] Svaz ekologických zemědělců ČR. *Žiju Bio* [online]. [cit. 2010-03-26]. Nová pravidla pro užívání loga Evropské unie pro ekologickou produkci. Dostupné z WWW: <<http://www.pro-bio.cz/cms/clanek/32063/nova-pravidla-pro-uzivani-loga-evropske-unie-pro-ekologickou-produkci?PHPSESSID=acbfab9775040b4c9654ab998a86e7>>.
- [24] Svaz ekologických zemědělců ČR. *Žiju Bio* [online]. [cit. 2010-03-26]. ÚKZÚZ vstupuje do systému kontrol ekologického zemědělství. Dostupné z WWW: <<http://www.pro-bio.cz/cms/clanek/29375/ukzuz-vstupuje-do-systemu-kontrol-ekologickeho-zemedelstvi>>.
- [25] SYNEK, M., a kol. *Podniková ekonomika*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C.H.Beck, 2002. 479 s. ISBN 80-7179-736-7.

- [26] SZIF : *Státní zemědělský intervenční fond* [online].[cit. 2010-04-19]. Co je SZIF. Dostupné z WWW: <<http://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/o-nas/co-je-szif>>.
- [27] ŠARAPATKA, B.; URBAN, J.. *Ekologické zemědělství v praxi*. 1.vydání. Šumperk: PRO-BIO, 2006. 502 s. ISBN 978-80-903583-0-0.
- [28] ÚKZÚZ: *Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský* [online]. [cit. 2010-03-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.ukzuz.cz/>>.
- [29] *Vítejte na Farmě u řeky Orlice* [online].[cit. 2010-02-20]. Hlavní strana. Dostupné z WWW: <<http://www.farmaurekyorlice.cz/>>.
- [30] VYHLÁŠKA č. 16/2006 Sb. ze dne 6. 1. 2006, kterou se provádí některá ustanovení
- [31] ZÁKON č. 154/2000 Sb., ze dne 17. 5. 2000, o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon). Sbírka zákonů ČR, 2000, částka 49, s. 2274.
- [32] ZÁKON č. 156/1998 Sb. ze dne 12. 6. 1998, o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd (zákon o hnojivech). Sbírka zákonů ČR, 1998, částka 54, s 6709.
- [33] ZÁKON č. 166/1999 Sb. ze dne 13. 7. 1999, o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon). Sbírka zákonů ČR, 1999, částka 57, s. 3122
- [34] ZÁKON č. 242/2000 Sb., ze dne 29. 6. 2000, o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Sbírka zákonů ČR, 2000, částka 73, s. 3499.
- [35] ZÁKON č. 246/1992 Sb. ze dne 15. 4. 1992, na ochranu zvířat proti týrání. Sbírka zákonů ČR, 1992, částka 50, s. 1284.
- [36] ZÁKON č. 252/1997 Sb. ze dne 24. 9. 1997, o zemědělství. Sbírka zákonů ČR, 1997, částka 85, s. 4826.
- [37] ZÁKON č. 334/1992 Sb., ze dne 12. 5. 1992, o ochraně zemědělského půdního fondu. Sbírka zákonů ČR, 1992, částka 68, s. 1881.

Seznam obrázků

Obr. 1.1 Podíl orné půdy na celkové rozloze krajů ČR v roce 2006

Obr. 1.2 Podíl osevních ploch obilovin na celkové rozloze krajů v roce 2006

Obr. 1.3 Logo Asociace soukromého zemědělství ČR

Obr. 2. 1 Procentuální zastoupení ekologických zemědělců v krajích k 31. 12. 2008

Obr. 2. 2 Počet uzavřených smluv mezi jednotlivými kontrolními organizacemi a ekologických zemědělců k 31. 12. 2008

Obr. 2.4 Logo společenství

Obr. 2.5 Nové logo EU

Obr. 2.6 Logo PRO-BIO

Obr. 3.1 Procentuální rozložení odeslaných dotazů

Obr. 3.2 Odpovědi podle četností

Obr. 3.3 Chronologicky podle četností seřazené negativní dopady

Obr. 3.4 Procentuální rozložení negativních omezení

Obr. 3.5 Počet kontrolovaných subjektů podle jednotlivých kontrolních organizací v roce 2007

Obr. 3.6 Počet kontrolovaných subjektů podle jednotlivých kontrolních organizací v roce 2008

Obr. 3.7 Zahájena správní řízení v jednotlivých letech

Obr. 3. 8 Některé odlišnosti kontrolních organizací

Seznam příloh:

Příloha A: Evidence doby přístupu zvířat do výběhu

Zdroj: www.biokont.cz

Příloha B: Evidence o použití hnojiv, statkových hnojiv, pomocných půdních látek

Zdroj: www.biokont.cz

Příloha C: Evidence o krmivech, doplňkových látkách a preximech použitých v ekologickém zemědělství

Zdroj: www.biokont.cz

Příloha D: Evidence o čištění strojů a zařízení v EZ a jiné výrově

Zdroj: www.biokont.cz

Příloha A

Podnik:

Rok:

Evidence doby přístupu zvířat do výběhu

(nevedou podniky s každodenním volným přístupem zvířat do výběhu nebo na pastviny)

Druh zvířat:

Kategorie:

Den	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												
13												
14												
15												
16												
17												
18												
19												
20												
21												
22												
23												
24												
25												
26												
27												
28												
29												
30		x										
31		x		x		x			x		x	

V jednotlivých dnech (2x týdně) uveďte dobu (délka není stanovena) v hodinách od – do (např. 10-14) Biokont CZ, s.r.o.

.....

podpis

Místo pro ověření Biokontu:

Příloha B

Evidence o použití hnojiv, statkových hnojiv, pomocných půdních látek.

Podnik: **Katastrální území: IČ (RČ):**

Pozemek		Plodina		Hnojení		Použitá hnojiva, minerální, organická, organominerální, statková (v sušně)						Pomocné látky, stopové prvky				
Číslo (kód PB)	Plocha (ha)	Druh odrůda (užikový směr)	Plocha (ha)	Datum	Zapravení do půdy	Druh, název hnojiva	Celkem (t, kg, litry)	Dávka (t, kg, litr na 1 ha)	N dusík	P, O ₂ (fosfor)	K ₂ O (draslík)	MgO (hořečik)	CaO (vápník)	S síra	Název	kg/ha nebo litr/ha

Biokom CZ, s.r.o.

Podnik: **Rok :**
Evidence o krmivech, doplňkových látkách a premixech použitých v ekologickém zemědělství

Druh vyjmenovaných zvířat: Kategorie:

Použitá krmivo, doplňková látka, premix	Původ K/P/E	Spotřeba krmiv, doplňkových látek a premixů v tunách												Celkem			
		leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec				
	ve skut. v suš.																
	ve skut. v suš.																
	ve skut. v suš.																
	ve skut. v suš.																
	ve skut. v suš.																
	ve skut. v suš.																
	ve skut. v suš.																
	ve skut. v suš.																
	ve skut. v suš.																
	ve skut. v suš.																
	ve skut. v suš.																
	ve skut. v suš.																
Celkem zkrmeno sušiny																	
Z toho: původ z ekofarmy																	
původ z přech. období																	
původ jiný																	
% krmiv z přech. období v sušině																	
% krmiv z jiného původu v sušině																	

Receptury a složení použitých krmných směsí, lizů a premixů jsou v příloze.

Příloha D

Podnik:

Evidence o čištění strojů a zařízení používané v EZ a jiné výrobě

Datum čištění	Druh stroje, zařízení	Obchodní jméno, adresa, kde byl stroj předtím použit v jiné výrobě	Název přípravku, hnojiva, které bylo použito před čištěním v jiné výrobě	Popis způsobu vyčištění	Použité prostředky k čištění	Jméno a podpis osoby která provedla čištění